

Pengefordel for Staten og saa paa den anden Side ikke gavne Landarbejderne noget væsentlig. Men omendskønt jeg havde ventet, at der ikke var kommet nogen Forandring paa dette Punkt nu, tvivler jeg alligevel ikke om, at det ikke er værre at komme ud over, end at det jo nok vil kunne naas. Jeg frygter mere for det Forlangende til Landarbejderne, jeg før nævned, om, hvad han skal være i Besiddelse af.

Dernæst har Landstinget sat den Kapital, som Staten vilde — ikke yde til dette Foretagende, men som den vil stille til Raadighed ved Lovens Ikrafttræden, ned fra 4 Mill. Kr. om Aaret til 1 Mill. Kr. Skulde det blive til Lov paa denne Maade, vilde Jordloddernes Antal nedsættes, som nævnt i Gaar, fra at blive ca. 1000 om Aaret til at blive ca. 300. Bliver det en Lov af saa ringe Omfang, tror jeg ogsaa, at dens Betydning vilde tabe en hel Del i Værdi. Jeg tror, at det Eksempel paa Sparsommelighed, Flid og Dygtighed, som denne Lov skulde fremskaffe blandt Arbejderne, bliver alt for lidt iøjnefaldende ude paa Landet, naar der bliver saa faa Lodder, at man maa rejse langt, havde jeg nær sagt, for at faa at høre om en saadan Lods Oprettelse. Under disse Forhold vil det ikke faa nogen som helst moralsk Indflydelse, idet Lodderne ere saa faa, at Arbejderne ikke kunne have dem for Øje, saa de kunne sige: den og den Mand har haft Nytte af Loven. Jeg kan heller ikke se, at dette Punkt i og for sig kunde være vanskeligt at komme over, da det er saadant, at den Kapital, Statskassen stiller til Raadighed, ikke er tabt. Naturligvis er der nogen Risiko ved at yde disse Laan, men tabt er Kapitalen dog ikke. Det vil da i det mindste kun være ganske smaa Summer, der kunde være Tale om at tabe. Disse Lodder yde alene derigennem, at der sigtes ved Valget af Arbejdere, en ikke ringe Sikkerhed for, at Pengene ikke tabes, og saa er det i alt Fald saadant for Tiden og har været gennem en længere Aarrække, at Lodderne af den Størrelse snarere stige i Værdi end falde, ganske i Modsætning til, hvad der er Tilfældet med større Landejendomme.

Det er saaledes ganske vist, at der vil være ikke saa faa Vanskeligheder at overvinde for at faa denne Lov bragt i en saadan Skikkelse, at den kan blive acceptabel for den høje Regering og begge Tingene. Men jeg maa dog sige, at jeg ikke nærer saa stor Frygt som den, der er bleven udtalt af andre ærede Medlemmer om,

at der ikke skulde være noget Haab om at faa denne Sag ført igennem. Jeg tror, naar man kommer til direkte Forhandlinger med Landstinget gennem et Fællesudvalg, vil der nok vise sig Udveje for at faa den gennemført i en saadan Skikkelse, at vi alle kunne acceptere den. Jeg tror det saa meget mere, som denne Lov ogsaa i den Skikkelse, som den havde, da den gik her fra Folketinget, i Virkeligheden er en konservativ Lov, en i Bund og Grund konservativ Lov. Det, der skulde opnaas ved Loven, skulde jo netop være det at bevare de gode Samfundstilstande, vi have ude paa Landet, og denne Lov er jo kun et Skridt videre ad den Vej, man slog ind paa for hundrede Aar siden her i Landet, og et meget forsigtigt Skridt ad denne Vej. Og jeg tror dog ikke, der er nogen i dette Land, der nu i vore Tider vil sige, at den Vej, man den Gang slog ind paa, var den urigtige. Den Gang rejste der sig Røster mod det, men de Røster ere dog overalt i det hele Land forstummede, nu hører man ikke noget dertil mere. Det er blevet indvendt mod Loven i dens Helhed, at der ikke ude mellem Landarbejderne var Stemning for den. Jeg vilde gerne benytte Lejligheden — jeg tror ikke, det er nævnt her i Tinget under Forhandlingerne i Gaar og i Dag — til at protestere derimod og sige som min Opfattelse, at der overalt i Landet imellem Landarbejderne er den største Stemning for at komme i Besiddelse af saadan Jord. Man har vel sagt, at de Landarbejdere, der ingen Jord have, stode sig bedre end de andre, og det er sagt, at de, der have Jord, ønskede endog at blive fri derfor og komme i saadanne Forhold som de jordløse Husmænd. Hvis det er Tilfældet paa noget Sted — og det tvivler jeg ikke om, naar det er sagt af de Mænd, jeg her tænker paa — saa maa det være et ganske specielt Tilfælde. Der maa være særskilte Forhold der, som gøre, at det bliver mere fordelagtigt at være Husmand uden Jord end med Jord. Der maa være et specielt godt Forhold mellem Arbejdsgiver og Arbejder, og Arbejdsgiveren maa være i Stand til for at bevare dette gode Forhold at yde sine Arbejdere en højere Løn end andre, medens der samtidig netop der maa være Vanskelighed ved at komme i Besiddelse af Jordlodder paa en saadan Maade, at de kunde betale sig. Ude i Landet i sin Helhed er der virkelig Trang til saadanne Lodder, overordentlig stor Trang dertil. Det se vi dels af, at Arbejderne trække, som ofte er sagt, fra Landet til Byerne, netop fordi de paa Landet ikke